

Sygn. akt I KZ 6/20

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki

Protokolant Edyta Demiańczuk - Komoń

w sprawie **mjr J. K.**

podejrzanego o popełnienie przestępstw określonych w art. 231 § 2 k.k. w zb. z art. 265 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 20 lutego 2020 r.,

zażaleń prokuratora i obrońcy podejrzanego na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w [...]. z dnia 6 lutego 2020 r., sygn. akt Kp (...) w przedmiocie przedłużenia stosowania wobec podejrzanego mjr J. K. tymczasowego aresztowania,

postanowił:

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

W dniu 3 lutego 2020 r., prokurator skierował do Wojskowego Sądu Okręgowego w [...]. wniosek o przedłużenie wobec J. K. stosowania tymczasowego aresztowania na dalszy okres 3 miesięcy.

Wojskowy Sąd Okręgowy w [...]., postanowieniem z dnia 6 lutego 2020 r., sygn. akt Kp (Ar) [...], postanowił przedłużyć wobec mjr J. K. stosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania zastosowanego wobec niego postanowieniem tegoż Sądu z dnia 15 listopada 2019 r. (sygn. akt Kp (...)) na okres dalszych 3 miesięcy, tj. do dnia 15 maja 2020 r., z zastrzeżeniem, że zastosowany środek zapobiegawczy ulegnie zmianie na poręczenie majątkowe z chwilą złożenia, nie później niż do dnia 15 lutego 2020 r., tego poręczenia w kwocie 50.000 zł.

Zażalenie na to postanowienie wnieśli prokurator oraz obrońca podejrzanego.

Prokurator, zaskarżając wskazane postanowienie w całości, w swoim środku odwoławczym zarzucił mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wydanego orzeczenia, polegający na nieznajdującym oparcia w okolicznościach sprawy przyjęciu przez Sąd, że pomimo występujących w sprawie okoliczności stanowiących przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania, to jest wysokiego prawdopodobieństwa popełnienia zarzucanych przestępstw, realnie grożącej podejrzanemu surowej kary, rodzącej domniemanie, że podejrzanym może podejmować działania zakłócające czy też wręcz udaremniające prawidłowy tok postępowania, oraz uzasadnionej obawy ucieczki lub ukrycia się podejrzanego oraz uzasadnionej obawy, że podejrzanym będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień, to stopień tej obawy nie jest na tyle wysoki, by koniecznym było stosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego, w sytuacji gdy zgromadzony w sprawie, nieustannie powiększany materiał dowodowy, wskazuje, że obawa podjęcia przez podejrzanego wskazanych działań, zwłaszcza zaś nakłaniania do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień, jest nader realna a prawdopodobieństwo podjęcia przez podejrzanego bezprawnych działań destabilizujących i zakłócających prawidłowy tok postępowania jest bardzo wysokie,
2. obrazę przepisu postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 258 § 2 k.p.k., poprzez jego niezastosowanie, polegające na zastosowaniu tymczasowego aresztowania pod warunkiem złożenia poręczenia majątkowego, w sytuacji gdy realnie grożąca podejrzanemu kara pozbawienia wolności, której górna granica wynosi 10 lat rodzi domniemanie, że groźba jej wymierzenia może skłaniać podejrzanego do podejmowania działań zakłócających prawidłowy tok postępowania, co skutkuje potrzebą stosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i zastosowanie wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy.

Z kolei obrońca podejrzanego zaskarżył wskazane postanowienie w części dotyczącej przedłużenia wobec J.K. tymczasowego aresztowania. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na jego treść, a mianowicie:

1. art. 258 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 251 § 3 k.p.k., poprzez nieuzasadnione przyjęcie, bez wskazania okoliczności, na których oparte jest to przekonanie, iż podejrzany mógłby w sposób niedozwolony wpływać na toczące się postępowanie, który przyznał się do zarzucanych mu czynów co do przetwarzania informacji niejawnych oraz niewłaściwego z nimi postępowania, posiadania amunicji do broni palnej bez wymaganego przepisami prawa zezwolenia oraz złożył wyczerpujące wyjaśnienia w sprawie, odpowiadał na pytania prokuratora i Sądu oraz wyraził gotowość pełnej współpracy z organami ścigania – takiemu założeniu przeczy,
2. art. 258 § 2 k.p.k. poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że przesłanka szczególna tymczasowego aresztowania wyrażona w treści tego przepisu stanowi samodzielną przesłankę zastosowania tymczasowego aresztowania, podczas gdy w świetle brzmienia obowiązujących przepisów postępowania karnego (jak również interpretacji Sądu Najwyższego wyrażonej w uchwale z dnia 19 stycznia 2012 r., I KZP 18/11), do zastosowania czy przedłużenia tymczasowego aresztowania nie wystarczy samo odwołanie się przez sąd do górnej granicy zagrożenia karą, tym bardziej, iż kwalifikacja prawno-karna czynu może ulec zmianie.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uchylenie tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego z jednoczesnym zastosowaniem wolnościowych środków zapobiegawczych w postaci poręczenia majątkowego w kwocie 50.000 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Obydwa wniesione zażalenia okazały się niezasadne.

Odnosząc się do zażalenia obrońcy podejrzanego w pierwszej kolejności stwierdzić należy, że sformułowane w zażaleniu zarzuty są tożsame z tymi, które podniósł obrońca w zażaleniu na postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, i które były już przedmiotem szczegółowej analizy przez sąd odwoławczy – Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 listopada 2019 r. W obecnym stanie sprawy, argumentacja przedstawiona w tym orzeczeniu, jest nadal aktualna co do istnienia przesłanki ogólnej i przesłanki szczególnej stosowania tymczasowego aresztowania. Zmieniły się natomiast okoliczności sprawy rzutujące na potrzebę dalszego stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego, czemu dał wyraz Wojskowy Sąd Okręgowy w [...]. w zaskarżonym obecnie postanowieniu.

Sąd ten zasadnie wykazał, że istnieje ogólna przesłanka stosowania tymczasowego aresztowania, a więc, że zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo popełnienia zarzucanych podejrzanemu czynów. Nadto, słusznie stwierdził, że stosownie do wyrażonego w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2012 r., I KZP 18/11, podstawy stosowania tymczasowego aresztowania, określone w art. 258 § 2 k.p.k., przy spełnieniu przesłanek wskazanych w art. 249 § 1 i art. 257 § 1 k.p.k. i przy braku przesłanek negatywnych określonych w art. 259 § 1 i 2 k.p.k., stanowią samodzielne przesłanki szczególne stosowania tego środka zapobiegawczego. Powszechnie w doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się przy tym, że przepis art. 258 § 2 k.p.k. wprowadza szczególny rodzaj domniemania istnienia obawy, że oskarżony, z uwagi na grożącą mu, w tej konkretnej sprawie, surową karę, będzie bezprawnie utrudniał postępowanie, co może stanowić samodzielną przesłankę szczególną stosowania tymczasowego aresztowania.

Niektóre z zarzucanych podejrzanemu przestępstw zagrożone są surową karą pozbawienia wolności, co uzasadnia obawę destabilizowania toku postępowania (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 lipca 2014 r., II AKz 466/14). Jednak ten pogląd należy odnieść do otoczenia normatywnego art. 258 § 2 k.p.k., tj. art. 258 § 4 k.p.k., który nakazuje uwzględnić charakter obawy zakłócenia prawidłowego toku postępowania z uwagi na grożącą surową karę. Zbadać więc należy nie tylko to, czy nadal taka obawa istnieje – i tu Wojskowy Sąd Okręgowy w [...]. w zaskarżonym postanowieniu słusznie uznał, że tak nadal jest, ale także trzeba mieć na uwadze stan dowody sprawy z perspektywy realności tej obawy, tj. czy podejrzany przebywając na wolności rzeczywiście może doprowadzić do zniekształcenia dowodów. Skarżący bowiem zdaje się nie dostrzegać, że Wojskowy Sąd Okręgowy w [...]., choć przedłużył tymczasowe aresztowanie, to w rzeczywistości zmienił ten środek zapobiegawczy na poręczenie majątkowe, zgodnie zresztą ze stanowiskiem obrońcy zawartym w zażaleniu. Przepis art. 257 § 2 k.p.k. należy bowiem odczytać pod kątem normy w nim zawartej, a nie sposobu jej wypowiedzenia. Odkodowanie tej normy jest następujące, sąd stosuje środek zapobiegawczy w postaci poręczenia majątkowego, a do czasu jego złożenia wobec istnienia przesłanek do stosowania środków zapobiegawczych, uważa za konieczne stosowanie tymczasowego aresztowania, co powoduje, że poręczenie majątkowe zastąpi tymczasowe aresztowanie dopiero wtedy, gdy zostanie faktycznie wprowadzone do wykonania, tj. z chwilą przyjęcia określonego poręczenia majątkowego. Z tego punktu widzenia niezasadne są zatem zarzuty zażalenia, bo istnienie podstaw z art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 2 k.p.k. do przedłużenia tymczasowego aresztowania jednocześnie uprawnia do zastosowania

poręczenia majątkowego, gdyż w rozpoznawanej sprawie nie zmieniły się przesłanki stosowania środków zapobiegawczych, ale ustała potrzeba stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego.

Odnosnie zaś do zażalenia prokuratora wskazać trzeba, że i ono nie zasługiwało na uwzględnienie. Jego autor, choć podnosi dwa zarzuty, to w istocie polemizuje w obydwu z nich z oceną dokonaną przez Sąd, że obawa mactwa nie jest na tyle wysoka, by wykluczała dalszy udział podejrzanego w toczącym się postępowaniu poza warunkami izolacji. W tej sytuacji wadliwie jest jednocześnie postawienie zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych i obrazy przepisów postępowania. W pełni wystarczające byłoby ograniczenie się do zarzutu pierwszego, gdyż następstwem błędnego ustalenia faktycznego było naruszenie przepisu procesowego.

W tym zakresie, Wojskowy Sąd Okręgowy w [...]. wskazał zasadnie, że zebrany materiał dowodowy został już w znacznej mierze zabezpieczony. W porównaniu więc z sytuacją na moment wydania postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania w listopadzie 2019 r., ryzyko mactwa ze strony podejrzanego, choć nadal istnieje, to jednak uległo zmniejszeniu. Wskazana przez prokuratora w zażaleniu potrzeba przeprowadzenia w postępowaniu przygotowawczym dalszych dowodów (jak choćby analizy zabezpieczonej dokumentacji i materiałów o charakterze cyfrowym), nie powoduje, że koniecznym staje się przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego.

Zauważyć bowiem należy, że skoro przesłanki szczególne z art. 258 § 1 k.p.k. odnoszą się nie tylko do tymczasowego aresztowania, ale także do pozostałych środków zapobiegawczych, to kryterium decydującym o rodzaju zastosowanego środka zapobiegawczego jest, zgodnie z art. 258 § 4 k.p.k., nasilenie obaw wskazanych w § 1 - 3 świadczących o zagrożeniu dla prawidłowego przebiegu postępowania przygotowawczego. O ile zatem w początkowym etapie tego postępowania, to nasilenie było znaczne, to obecnie ono znacznie zmalało wobec zgromadzenia podstawowych dowodów w sprawie, których główny trzon stanowią dowody z dokumentów i dowody rzeczowe, a co do nich takie obawy nie istnieją. Z perspektywy postawionych podejrzanemu zarzutów także czynności dowodowe odnoszące się do osobowych źródeł dowodowych zostały już w podstawowym zakresie przeprowadzone. Z faktu, że współpodejrzani odmówili składania wyjaśnień, zaś wyjaśnienia podejrzanego prokurator uznaje za niesatysfakcjonujące, nie można niejako automatycznie wnioskować o obawie mactwa, skoro realizowane jest w tym zakresie prawo do obrony poprzez odmowę złożenia wyjaśnień lub ich dozowanie.

Także podana w zażaleniu okoliczność co formy komunikowania się podejrzanego z innymi osobami w sposób skryty, przy braku wiedzy co było przedmiotem rozmów, stanowi li tylko przypuszczenie o podjętych działaniach zmierzających do mataczenia w sprawie. Wskazana zaś w zażaleniu okoliczność związana z koniecznością przeprowadzenia także innych jeszcze dowodów, musi zostać oceniona pod kątem postawionych obecnie zarzutów, a nie z perspektywy przyszłych, albowiem podstawa szczególna stosowania w tej sprawie środków zapobiegawczych z art. 258 § 2 k.p.k. dotyczy zarzuconych przestępstw, a nie tych, które mogą zostać zarzucone. Co do przestępstw zarzuconych, to Wojskowy Sąd Okręgowy w [...] słusznie uznał, że nie ma wysokiej obawy matactwa, choć wstąpiła ona na wcześniejszym etapie postępowania przygotowawczego. W tej kwestii podniesiona w zażaleniu okoliczność, że podejrzany w czasie, gdy po postawieniu mu zarzutów przebywał na wolności, podjął działania ukierunkowane na zakłócenie prawidłowego toku postępowania, musi być aktualizowana pod kątem stanu dowodowego sprawy, bo w świetle art. 258 § 4 k.p.k. jej nasilenie z uwagi na zabezpieczenie już dowodów może ulec zmianie. Tak też jest obecnie w rozpoznawanej sprawie.

Oczywiste natomiast jest, że gdy zachodzą dowodowe podstawy do postawienia podejrzanemu nowych lub uzupełnienia już postawionych zarzutów, to pod ich kątem obawa matactwa musi być nadal aktualizowana i może to doprowadzić do wniosku, że ponownie zachodzi konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania przygotowawczego przez zastosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego.

Nie można także tracić z pola widzenia i tej okoliczności, że przecież poręczenie majątkowe stanowi również środek zabezpieczający prawidłowy tok postępowania, który na obecnym etapie postępowania przygotowawczego uznać należy za wystarczający.

Z tych wszystkich względów, orzeczono, jak na wstępie.